

HVORDAN GJØR MAN DØDEN LEVELIG?

MARIA LILLEMOEN

INFORMASJONSRADGIVER VED HØGSKOLEN I GJØVIK

En gammel mann blir hentet av sykebil, nå kan han ikke ta vare på seg selv lenger. Hodet er skingrende klart, men kroppen er gjennomherjet av å ha vært i bruk i nærmere 89 år og etter diverse sykdommer. Han skal dø, og han vet det selv. Når vet ingen. Men hans største ønske er å dø med verdighet.

Ved Høgskolen i Gjøvik (HiG) er det et større fagmiljø innen palliativ omsorg og eldreomsorg som utdanner mennesker til å ta vare på mennesker i de siste faser av livet. Palliativ omsorg er behandling og pleie som har til hensikt å lindre pasientens plager og lidelse der helbredelse ikke lenger er mulig. Omsorg for alvorlig syke og døende kjennetegnes ved et helhetlig syn på mennesket, der målet er best mulig livskvalitet for pasienten og hans nærmeste. Det handler om å fullføre et liv.

I gjennomsnitt har mennesker mellom 65 og 105 år fra 4 til 7 diagnoser per person, dette er en stor utfordring for samfunnet og ikke minst for det enkelte menneske. Det er en belastning å få en sykdom, og selvfølgelig en enda større belastning når sykdommen ikke er kurerbar. Hvordan skal man leve når man vet at man skal dø?

"Ikke bare hensynet til de mennesker som til enhver tid hører hjemme i kategorien 'alvorlig syke og døende', men hensynet til kvaliteten i hele vårt samfunnsfellesskap tilsier at omsorgen ved livets slutt fortjener større oppmerksomhet og innsats enn tilfellet er i dag. De helsepolitiske oppgavene på dette området bør derfor prioriteres høyt" (NOU 1984 nr. 30).

Palliativ omsorg foregår i pasientens hjem, på sykehjem, sykehus eller i andre institusjoner. Dette betyr at alle som yter helsehjelp skal ha en viss kompetanse i denne type omsorg. Både medmenneskelige hensyn og formelle kvalitetsbehov krever kompetanseheving på alle nivåer i helseomsorgen. Undersøkelser Høgskolen i Gjøvik har gjort, viser at de som har gått på videreutdanningen i palliativ omsorg føler seg bedre i stand til å mestre utfordringer innen symptomlindring, etiske spørsmål og kommunikasjon med pårørende, pasient og lege. Men per i dag tilbys denne type utdanning kun noen få steder i landet, og behovet for økt kompetanse innen fagfeltet er skrikende. Om lag 15.000 mennesker i Norge trenger til enhver tid lindrende omsorg, og trolig omtrent 700 i Oppland. En regner med at disse tallene vil øke i årene framover, mye på grunn av økning i antall krefttilfeller, da kreft utgjør omtrent 95% av pasientene som trenger palliativ omsorg.

Den danske filosofen Søren Kierkegaard uttrykte " Dødens alvor fratår ikke mennesket livskraften, men gir livskraft som ikke noe annet". Dette kan selvsagt være svært individuelt, men uansett er det viktig hvordan et menneske opplever sine siste dager og måneder, for det setter spor. Før et menneske dør har det gjerne vært innoen flere offentlige institusjoner; sykehus, sykehjem, omsorgsbolig og hjemmetjeneste. Det vil være ekstremt viktig for brukerne, både pasienter og pårørende, av disse offentlige tjenestene å møte en kompetanse som er profesjonell og som tar de på alvor. Og ikke minst gir de hjelp til en verdig avslutning på livet.

Høgskolen i Gjøvik skal fortsette å utdanne gode medarbeidere til helsevesenet. Men det er også på sin plass med en økt satsning og støtte til dette fagområdet. Det er mye som fungerer godt i dagens helsevesen,

og det er absolutt ikke så ille i helsevesenet som mange medier fremstiller det. Det eneste som er helt sikkert er at jo mer firkantete rammer man opererer innen, jo mindre omsorg blir det igjen til pasienter og pårørende.